

namens

deAuteurs,

.....
voor auteurs, door auteurs

LITERAIRE UITGAVECONTRACTEN

JE BENT SCHRIJVER, ILLUSTRATOR OF STRIPAUTEUR?

Advies aan literaire auteurs

Uw manuscript of illustratie ligt eindelijk bij de uitgever!
U bent er geraakt. Maar dan legt uw uitgever u een contract voor... U weet niet meteen welke rechten u dient over te dragen, wat de uitgever van u kan eisen en welke vergoeding u kan vragen.
deAuteurs helpt u bij het lezen van uw uitgavecontracten door u te wijzen op de meest voorkomende valkuilen, u een aantal juridische begrippen uit te leggen en u de juiste reflexen aan te leren.
Dit dossier is een handige gids bij het nalezen of onderhandelen van uw contracten.

INHOUDSTAFEL

1. Bescherming van uw werk.....	4
1.1 Het depot.....	4
1.2 ©-notice.....	5
1.3 Contracten.....	5
2. De algemene regels van het contractenrecht.....	6
2.1 Schriftelijk?.....	6
2.2 Duidelijkheid van de contracten.....	6
2.3 Exploitatieplicht.....	6
2.4 Onbekende exploitatie.....	6
3. Oorspronkelijke uitgave in boekvorm.....	7
3.1 De overgedragen rechten.....	7
3.2 Verplichtingen van de uitgever.....	9
3.3 De vergoeding van de auteur.....	11
3.4 Afrekening en betaling.....	13
3.5 Beëindigingsclausule.....	13
3.6 Collectief beheer.....	14
3.7 Van boek naar doek.....	14
4. Digitale uitgave.....	15
4.1 Vergoeding.....	15
4.2 Verplichtingen van de uitgever.....	15
5. Uitzonderingen op het exclusieve recht van de auteur.....	16
5.1 Reprografierecht.....	16
5.2 Leenrecht.....	17
5.3 Reproductie of mededeling ter illustratie bij onderwijs of wetenschappelijk onderzoek.....	18
5.4 Thuiskopie.....	18
6. De beheersvennootschappen.....	19
7. Diensten aangeboden door deAuteurs.....	20

1. BESCHERMING VAN UW WERK

Het auteursrecht ontstaat automatisch door de creatie zelf van een werk, dat wil zeggen wanneer het een concrete vorm heeft aangenomen en origineel is. Het is dus niet nodig administratieve formaliteiten te vervullen om een auteursrechtelijke bescherming te verkrijgen. Vaak is het echter niet evident het vaderschap van een werk te bewijzen in geval van plagiaat.

Hieronder enkele voorzorgsmaatregelen die u best neemt vooraleer u uw werk openbaart.

1.1 Het depot

Aangezien het auteursrecht een vormvrije bescherming is, bestaat er geen registratieverplichting. Niettemin is het nuttig om **bewijsrechtelijke maatregelen** te treffen, zoals een registratie of depot om te bewijzen dat het werk bestond op een bepaalde datum. De vervulling van die bewijsrechtelijke maatregelen garandeert niet dat het werk beschermd wordt door het auteursrecht. Zij laten enkel toe ten opzichte van derden (bijvoorbeeld inbreukmakers) en in voorkomend geval ten opzichte van de hoven en rechtbanken te bewijzen dat het werk bestond op een **bepaalde datum**.

Dit depot is dus geen verplichting en wordt enkel verricht om een vaste datum te registreren, zodat de auteur in een eventueel later geschil van **plagiaat** zou kunnen bewijzen dat zijn werk eerder bestond. Dit bewijs kan echter ook door andere middelen worden gevoerd. Het depot is wel een eenvoudige manier voor het vastleggen van de creatiedatum en je hoedanigheid als auteur van een creatie. **Een depot is pas efficiënt als je het aangeeft voor je je werk aan derden toont.**

Opgelet: deponeren betekent niet dat u lid wordt van deAuteurs. Iedereen kan een depot doen om zijn nog niet geproduceerd werk te beschermen. De inhoud van het depot is verzegeld en wordt bijgevolg niet geregistreerd door de auteursvennootschap. Om lid te worden en uw auteursrechten te laten beheren moet u aansluiten (lidmaatschap; zie pagina 20).

Een werk deponeren bij deAuteurs

Onder omslag

Om een werk te deponeren, stopt u twee kopieën van uw werk in twee afzonderlijke enveloppen. De enveloppe kan worden afgegeven aan het onthaal van het Huis van de Auteurs (kantooruren: van 10.00 tot 12.00 uur en van 14.00 tot 17.00 uur). Wenst u per post te deponeren, steek dan de twee enveloppen in een derde enveloppe gericht aan het Huis van de Auteurs (Koninklijke Prinsstraat 87, 1050 Brussel). Meer info op www.deauteurs.be

Online

U dient in te loggen op <http://www.e-dpo.com> en een account te creëren. De online depot service verandert niets aan de voorwaarden van het traditionele depot onder omslag gehanteerd door het Huis van de Auteurs. De eerste vier depots onder omslag (per jaar) blijven gratis voor leden van deAuteurs. Meer info en de tarieven op www.deauteurs.be

1.2 ©-notice

De vermelding van het copyright notice © met naam van de rechthebbende en het jaartal van eerste publicatie is **niet verplicht**, maar het kan wel een rol spelen voor het vermoeden van auteurschap. Het is in elk geval nuttig om op deze manier te verwittigen dat er auteursrecht rust op het desbetreffende werk. Wanneer het copyright notice wordt aangebracht, doet men dit best op volgende wijze:

© + naam van de rechthebbende

+ aanduiding van het jaar van de eerste openbaarmaking

Bijv. © deAuteurs 2018

De rechthebbende kan de oorspronkelijke auteur zijn, maar ook de rechtspersoon aan wie de auteur zijn rechten contractueel heeft overgedragen. Wanneer de uitgever beschikt over de rechten voor de uitgave van het boek, zal men in principe de naam van de uitgever naast het ©- teken in het boek terugvinden. De partijen kunnen overeenkomen dat de naam van de auteur zal worden vermeld naast het ©- teken of dat auteur én uitgever worden opgenomen.

1.3 Contracten

Daarnaast is het ook uiterst belangrijk om heel veel zorg te besteden aan de redactie en opmaak van contracten. Auteursvennootschappen kunnen hierbij helpen. Schriftelijke bewijzen, verzameld tijdens de totstandkoming of creatie van het werk moeten zeker bewaard worden. Men doet er ook goed aan om **mondeling gemaakte afspraken schriftelijk te bevestigen**.

2. DE ALGEMENE REGELS VAN HET CONTRACTENRECHT

De algemene regel is dat een werk enkel kan worden geëxploiteerd of uitgegeven nadat de betrokken auteur(s) ermee heeft/hebben ingestemd. De auteurswet voorziet slechts enkele uitzonderingen op deze regel, zoals bijvoorbeeld het citaatrecht. Gaat de auteur akkoord met de exploitatie, dan moeten de volgende regels worden gevolgd.

2.1 Schriftelijk?

De auteurswet geeft de auteur het voordeel van de twijfel. Betwist een auteur dat hij een bepaald recht heeft overgedragen, dan moet de uitgever het tegendeel kunnen bewijzen. In geval van **twijfel** of onduidelijke clause zal de overeenkomst **in het voordeel van de auteur**/in het nadeel van de uitgever worden geïnterpreteerd.

2.2 Duidelijkheid van de contracten

Het contract moet de verschillende exploitaties en exploitatievormen omschrijven. Voor elke exploitatie moet er een omschrijving zijn van het respectieve vermogensrecht, van het domein waarop de exploitatie van toepassing is, van de vergoeding, de reikwijdte en de duur.

Voorbeelden van exploitaties: het recht tot reproductie van een manuscript in boekvorm, het recht tot merchandising van de centrale figuur van een tekenfilm, het recht om een film vast te leggen en uit te brengen op video en dvd, het recht om een boek te vertalen en uit te geven in de omschreven talen enzovoort.

Men heeft het vaak over '**specificeringsplicht**' om te verwijzen naar een duidelijke omschrijving van de exploitaties. Dat die best zo duidelijk mogelijk is, spreekt voor zich. Wanneer er bijvoorbeeld een contract wordt afgesloten over een uitgave in boekvorm, zal de uitgever een nieuw of ander contract moeten sluiten om het boek op internet te plaatsen. Behalve wanneer de twee exploitatievormen duidelijk in eenzelfde uitgavecontract werden omschreven.

2.3 Exploitatieplicht

Degene die het werken zal exploiteren of uitgeven, is in principe **verplicht dit binnen een redelijke termijn te doen**. Dit heet de exploitatieplicht.

2.4 Onbekende exploitatie

Het spreekt voor zich dat men in een overeenkomst **geen rechten kan overdragen of afstaan voor exploitatievormen die nog niet bestaan**. In de jaren '80 bijvoorbeeld was er nog geen sprake van internet. De uitgever die de digitale rechten wil verkrijgen voor een boek dat hij toen heeft uitgegeven, zal dus opnieuw met de auteur aan tafel moeten gaan zitten.

Een auteur kan de rechten voor **toekomstig werken** slechts voor een beperkte tijd overgedragen, en dan nog alleen wanneer het gaat om eenzelfde genre van werken. In een overeenkomst kan dus staan dat als een auteur binnen de vijf jaar opnieuw een roman schrijft, dit werk dan aan dezelfde uitgever zal worden aangeboden.

Deze regels zijn soepeler voor auteurs die in dienstverband werken of die in opdracht schrijven voor de niet-culturele sector of reclamewereld.

3. OORSPRONKELIJKE UITGAVE IN BOEKVORM

Uw uitgever legt u een contract voor. Hij neemt het geheel van de kosten in verband met de productie, promotie en verspreiding van het boek voor zijn rekening. Welke punten dienen absoluut in uw contract te worden opgenomen?

3.1 De overgedragen rechten

Afstand of licentie

Sommige contracten voorzien in een afstand (cessie) van rechten – waardoor de uitgever eigenaar wordt van de rechten. deAuteurs raadt integendeel aan om enkel een **licentie** of de verlening van een gebruiksrecht (concessie) te voorzien. Beide partijen kunnen in het contract zelf de duur, de territoriale reikwijdte en de wijze van vergoeding vastleggen in functie van het specifieke project.

Opgelet: de kwalificatie van een overeenkomst (afstand of licentie) heeft **gevolgen voor het fiscaal regime van de inkomsten** die voortvloeien uit de publicatie. Vooral auteurs met een occasionele schrijffactiviteit hebben voordeel bij een contract op basis van licentieovereenkomst in plaats van afstand van rechten. Het is eigenlijk meestal voorbarig en dus **niet aan te raden om een volledige afstand van rechten te ondertekenen**.

Wat zijn uw auteursrechten?

Elke auteur heeft twee exclusieve rechten:

– *Vermogensrechten*

De vermogensrechten of exploitatierechten zullen zorgen voor de inkomsten van het werk. Deze rechten zijn overdraagbaar. Het uitgevecontract voorziet de overdracht van de vermogens- rechten aan de uitgever:

- het reproductierecht: daarin zitten het recht om te bewerken, te vertalen, uit te lenen, te verhuren, te verspreiden.
- het openbaar of publiek mededelingsrecht (ook wel executierecht genoemd).

– *Morele rechten*

De morele rechten gaan over de bescherming van de persoon en integriteit van de auteur. Deze rechten blijven in principe bij de auteur.

De morele rechten bevatten drie soorten rechten:

- het divulgatierecht: het recht om het werk bekend te maken.
- het paterniteitsrecht: recht op erkenning als auteur.
- het integriteitsrecht: het recht op eerbied voor het werk.

Onmiddellijk alle rechten onderhandelen?

U beperkt de licentie het best tot het **strikt noodzakelijke**: de rechten die verbonden zijn aan de publicatie van het werk op een grafische en/of digitale drager en eventueel bepaalde secundaire exploitatierechten zoals de publieke mededeling onder de vorm van een voordracht.

Het staat de partijen uiteraard vrij om tegelijkertijd al de licentie voor de andere rechten te onderhandelen. Sommige uitgevers zijn geneigd om onmiddellijk zoveel mogelijk rechten te onderhandelen. Onze ervaring leert echter dat het veiliger is om per nieuwe exploitatievorm (wanneer alle gegevens bekend zijn) opnieuw te onderhandelen en het resultaat daarvan als bijlage te hechten aan het eerste uitgavecontract.

Bepaalde werken zijn niet geschikt om er een merchandising rond te voeren of om er een theater- of filmbewerking van te maken. Bovendien is vandaag voor iedereen duidelijk dat steeds meer literaire werken in een andere dan traditionele boekvorm zullen worden verspreid (zie maar naar de opkomende markt van de e-books en apps). Het is volgens ons belangrijk dat u **per nieuwe exploitatievorm de tijd neemt** om de precieze voorstellen te bekijken, evalueren en onderhandelen. Al was het maar omdat ook de economische context van bijvoorbeeld multimedia volledig anders kan zijn dan wat u nu ziet.

Voor **filmbewerkingen** voorziet de auteurswet trouwens dat er een afzonderlijke overeenkomst moet worden opgesteld – gebeurt dit niet, dan kan het akkoord nietig worden verklaard (*meer hierover op pagina 14*).

Een uitgever kan **alleen die rechten gebruiken die uitdrukkelijk in de overeenkomst worden opgesomd**. De overige rechten blijven eigendom van de auteur. Zo kan de auteur het recht tot vertaling beperken tot welbepaalde talen. Of hij kan de merchandisingrechten beperken tot enkel de promotie van het werk.

Reprografierecht (kopierechten), thuiskopie, vergoeding voor onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en leenrecht werden bij wet geregeld – in het uitgavecontract moeten ze dus niet vermeld worden. Het kan echter geen kwaad een clause mbt. dit collectief beheer op te nemen (*zie hiervoor op pagina 13-14*).

De auteur en de uitgever krijgen via collectief rechtenbeheer hun deel van de vergoeding (*zie pagina 16*).

Reikwijdte en duur van de licentie

In de meeste uitgavecontracten worden de rechten in gebruik gegeven ‘voor de **volledige duur** van de bescherming van het auteursrecht.’ Dit komt neer op een gebruik tot 70 jaar na de dood van de langstlevende coauteur – en dat is toch wel heel lang. Auteur en uitgever kunnen **vrij onderhandelen** over de duur van de licentie. Vanuit onze ervaring raden we een periode van **maximum 10 jaar** aan. Het is voor de partijen dan nog altijd mogelijk om deze periode te verlengen.

Daarnaast moet het contract ook de geografische reikwijdte van de overgedragen rechten bepalen. De overdracht kan voor de **gehele wereld** gelden, zonder enige territoriale beperking. Maar de overdracht kan ook **in ruimte worden beperkt** tot een of meerdere landen.

3.2 Verplichtingen van de uitgever

In de auteurswet zijn in een afzonderlijk hoofdstuk bijkomende bepalingen opgenomen die van toepassing zijn op uitgavecontracten:

Oplage

Het uitgavecontract moet het **aantal exemplaren** van de eerste oplage vermelden. Wanneer de uitgever zich ertoe verbindt een gewaarborgd minimum aan auteursrechten te betalen (bijvoorbeeld door middel van een vaststaand forfaitair bedrag), dan geldt deze verplichting niet.

Exploitatieplicht

- De uitgever moet de contractueel overeengekomen **termijn eerbiedigen**. Het werk moet dus tijdens deze periode worden uitgegeven.
- Vermeldt het contract geen termijn, dan geldt een periode overeenkomstig **de eerlijke beroepsgebruiken**.

Leeft de uitgever zijn exploitatieplicht niet na, dan kan de auteur zijn **rechten terugvorderen**.

Vergoeding en succesclausule

- De uitgever moet de auteur een vergoeding uitbetalen die **in verhouding staat tot de bruto-ontvangsten**, behalve wanneer de overeenkomst dit uitdrukkelijk anders stelt.
- Vermeldt het contract enkel een forfaitaire vergoeding die, bij succes van het werk, niet overeenstemt met de winst, dan kan de auteur de uitgever **verzoeken om de vergoeding aan te passen** zodat hij evenredig deelt in de winst. De auteur kan geen afstand doen van dit recht – hij kan deze aanpassing dus altijd vragen.

Overdracht van het contract

Een uitgever mag een uitgavecontract **alleen na voorafgaandelijke toestemming** van de auteur overdragen – behalve wanneer het bedrijf volledig of gedeeltelijk wordt overgedragen.

Informatieplicht van de uitgever

Volgens de auteurswet is de uitgever ertoe verplicht om **minstens één keer per jaar** de auteur **een overzicht** te bezorgen van het aantal exemplaren dat hij per exploitatievorm heeft verkocht, ontvangen en overgedragen.

Situatie na afloop van het contract

De uitgever kan de **exemplaren die hij nog in voorraad heeft verkopen tegen de normale verkoopprijs**, tenzij de auteur er de voorkeur aan geeft om die exemplaren zelf op te kopen tegen een prijs die in onderling overleg met de uitgever wordt bepaald. Komen de partijen niet tot een overeenkomst, dan kan de rechtbank de hoogte van de prijs vaststellen.

Faillissement, gerechtelijk akkoord of in vereffeningstelling van het bedrijf van de uitgever

De auteur heeft mogelijkheid om het **contract stop te zetten** en heeft de mogelijkheid om als eerste alle exemplaren, kopieën of reproducties waarop het auteursrecht van toepassing is, over te nemen.

Zich beroepen op een modelcontract

Om de auteurs te helpen rekening houden met alle belangrijke punten van het uitgavecontract, kunnen auteurs zich steeds op het modelcontract dat destijds onderhandeld is tussen de Vlaamse Auteursvereniging (VAV) en de Vlaamse Uitgeversvereniging (VUV) beroepen.

Dit contract vindt u terug in de bijlage.

Momenteel wordt ook het modelcontract voor illustratoren onderhandeld tussen de verschillende partners. Als het zover is, zal u dat contract ook op onze site kunnen raadplegen.

Leden van deAuteurs kunnen zich daarnaast ook steeds richten tot de juridische dienst om hun contracten gratis te laten nalezen: bpersyn@deauteurs.be

3.3 De vergoeding van de auteur

De wet bepaalt dat **voor elke exploitatievorm** (dat wil zeggen per overgedragen recht) een vergoeding moet worden vastgelegd. In functie van de verschillende exploitatievormen kan men de vergoeding dus aanpassen. Ook voor uitgaven in een andere taal kan men onderhandelen over de hoogte van de vergoeding en per taal eventueel een andere vergoeding voorzien.

De wet zegt niets over de hoogte van de vergoeding, maar bepaalt wel dat de auteur een vergoeding moet krijgen in verhouding tot de bruto-ontvangsten. De vergoeding wordt het best zo duidelijk en transparant mogelijk in de overeenkomst geregeld. Volgende **vergoedingswijzen** kunnen worden onderscheiden:

Voorschot

Dikwijls ontvangt de auteur pas maanden na de ondertekening van de overeenkomst een vergoeding, die meestal juist genoeg is om de kosten van de auteur te dekken. Om die reden wordt vaak voorzien in een **schrijfpremie en/of niet-terugvorderbaar voorschot**, te betalen op het ogenblik van de ondertekening van de overeenkomst of op het ogenblik van de inlevering van het manuscript, volgens een strikte kalender waarbij de vergoeding in schijven kan worden betaald. De uitgever is hier niet toe verplicht is, maar op deze manier is de auteur zeker van de betaling van een vooraf bepaald bedrag.

Bij de berekening van deze vergoedingen moet rekening worden gehouden met de potentiële verkoop van het werk, de eerste oplage, de belangrijkheid van het werk gerealiseerd door de auteur, de naam van de auteur, de omvang van de verleende rechten of met andere criteria naar gelang het soort van werk.

Royalty's

Daarnaast wordt meestal een percentage bedongen op de verkoopprijs, beter gekend als 'royalty's'. Het percentage wordt het best vastgelegd op de **publieke verkoopprijs** of de winkelprijs en niet, zoals soms het geval is, op de door de uitgever vastgestelde interne verkoopprijs. Voor de oorspronkelijke uitgaven in boekvorm schommelen de percentages **tussen de 8 en de 12 %**, afhankelijk van het aantal verkochte exemplaren.

Adviestarieven VAV

De percentages hieronder fungeren als 'adviestarieven' en worden beschouwd als 'billijk', 'redelijk' en 'gebruikelijk in de sector'. Ze zijn afhankelijk van de aard van het project (fictie, non-fictie, poëzie, strips, etc.), de oplage, andere bijdragers aan het project (zoals andere auteurs, vertalers, illustratoren, fotografen e.a.) en mogelijk andere factoren (aankoop oorspronkelijke rechten, e.a.).

Indien een uitgever wenst af te wijken van de hieronder vermelde adviestarieven, moet die afwijking worden gemotiveerd.

Paperback en gebonden uitgave:

- tot 4.000 ex: 10-12,5% op de verkoopprijs
- tot 10.000 ex: 10-15% op de verkoopprijs
- tot 100.000 ex: 15% op de verkoopprijs
- > 100.000 ex: 17,5% op de verkoopprijs

Pockets:

- tot 30.000 ex: 8% op de verkoopprijs
- > 30.000 ex: 10% op de verkoopprijs

Forfaitaire vergoeding

De vergoeding van de auteur kan ook forfaitair worden vastgelegd, dat wil zeggen dat de auteur een eenmalig (of op afgesproken tijdstippen) **vast bedrag** ontvangt. In zo'n geval wordt geen rekening gehouden met het succes van de auteur. Hier moeten we wel wijzen op de **succesclausule** die de auteurswet voorziet. Dit is een dwingende bepaling waarvan de auteur geen afstand kan doen: wanneer de bedongen forfaitaire vergoeding kennelijk niet evenredig is aan de winst, kan de auteur de uitgever verzoeken de vergoeding aan te passen zodat hij/zij naar evenredigheid deelneemt aan de winst. Bij de berekening van deze vergoeding moet rekening worden gehouden met de gebruiken die gelden voor het soort van werk dat succes kent.

Exploitatie van afgeleide rechten en vertalingen

In sommige gevallen gaat de uitgever een overeenkomst aan met andere partijen (bijvoorbeeld buitenlandse uitgevers) voor de exploitatie van de afgeleide rechten en vertalingen. In dit geval moet dan een **percentage worden voorzien op de ontvangsten afkomstig van deze exploitatievormen**. In geval van buitenlandse vertalingen zal de uitgever dikwijls een forfaitair bedrag ontvangen van de buitenlandse uitgever.

Meestal wordt de vergoeding in gelijke delen verdeeld tussen auteur en uitgever en wordt er bepaald dat de auteur voor deze exploitatiewijzen een vergoeding zal ontvangen die **50% bedraagt van de bruto-inkomsten** die de uitgever voor deze exploitatiewijze ontvangt. Eventueel kan worden voorzien in een aftrek van kosten die geplafonneerd kan worden tot 15%. De uitgever moet de auteur in elk geval op de hoogte houden van de contracten die hij met derden aangaat. Wanneer de auteur aan de basis ligt van de contractuele relatie tussen de uitgever en de derde partij, kan een commissie worden voorzien voor de auteur.

Fiscaal statuut van auteursrechten

Vanaf 1 januari 2008 is een nieuwe fiscale regeling van kracht voor de inkomsten uit auteursrechten en naburige rechten. Royalty's worden zonder meer beschouwd als zijnde roerende inkomsten en worden onderworpen aan een forfaitair belastingstarief van 15% per begunstigde natuurlijke persoon.

Meer informatie hierover vindt u op onze website www.deauteurs.be.

3.4 Afrekening en betaling

De afrekening en het exploitatieoverzicht zijn uiterst belangrijk voor de auteur. Volgens de auteurswet is de uitgever ertoe verplicht om **minstens één keer per jaar** de auteur een overzicht te bezorgen van het aantal exemplaren dat hij per exploitatievorm heeft verkocht, ontvangen en overgedragen. De overeenkomst dient ook te voorzien dat de **betaling** op een bepaalde datum plaats zal vinden (en niet «vanaf» een bepaalde datum).

De **afrekeningen** moeten per exploitatiewijze, minstens vermelden:

- De beginvoorraad, eventueel gesplitst in voorraad plano en voorraad afgewerkte boeken.
- Het aantal exemplaren van iedere oplage.
- De exemplaren die volgens het contract geen recht geven op vergoeding zoals bijv. presentexemplaren en exemplaren ingezonden voor het behalen van prijzen.
- De nog aanwezige voorraad niet verkochte exemplaren, inclusief de retouren.
- De bedragen van de verstrekte voorschotten en de extra correctie, die door de uitgever overeenkomstig het contract op het honorarium van de auteur in mindering mogen worden gebracht.

Meestal krijgt de auteur een **termijn om schriftelijk** op de afrekening die hij van de uitgever ontving **te reageren**. Reageert hij niet schriftelijk binnen deze termijn, dan wordt de hem door de uitgever bezorgde afrekening geacht zijn instemming te hebben. Het is belangrijk om deze termijn voor ogen te houden en tijdig te protesteren indien men ook maar de minste twijfel heeft. De auteur moet ook het recht hebben om de rekeningen en de boekhouding van de uitgever te **controleren**. Wanneer bij de controle blijkt dat er een verschil is van 5% tussen de door de uitgever aangegeven bedragen en de werkelijk verschuldigde bedragen, dan zijn de kosten van de controle voor rekening van de uitgever. Dit moet wel contractueel bepaald worden.

3.5 Beëindigingclausule

Het is zeer belangrijk dat er een clausule in het contract opgenomen wordt die handelt over het einde van de overeenkomst. Het biedt namelijk een uitweg: zo kan men gemakkelijk de overeenkomst beëindigen wanneer de uitgever zijn verplichtingen niet nakomt (bijv. het niet op tijd betalen, het verstrijken van de publicatiedatum, afwezigheid van promotie door de uitgever, ...).

Het is tevens goed te voorzien in een **terugnamerrecht** van de auteur wanneer de uitgever niet is overgegaan tot exploitatie van het werk binnen de afgesproken termijn. Voor de oorspronkelijke uitgave in boekvorm is een termijn van zes maanden te rekenen vanaf de inlevering van de persklare kopie een redelijke termijn. Werd deze termijn niet gerespecteerd, dan zegt de wet dat de auteur zijn overgedragen rechten kan terugnemen. De auteur moet hiervoor een aangetekende ingebrekestelling sturen naar de uitgever. Indien de uitgever daar binnen de zes maanden geen gevolg aan heeft gegeven, vloeien de rechten terug naar de auteur.

3.6 Collectief beheer

Vaak voorzien voorgestelde uitgavecontracten de overdracht van de reprografie- en leenrechten (zie pagina 16-18). Deze overdracht is niet wettelijk, aangezien de auteur zijn rechten in het collectief beheer heeft ingebracht.

In plaats hiervan moet de overeenkomst volgende clausule bevatten:

« De Auteur verklaart lid te zijn van deAuteurs. Deze Overeenkomst laat eventuele financiële aanspraken van de Auteur, krachtens de overeenkomst met de beheersvennootschap waarbij hij is aangesloten, onverlet. De beheersvennootschap kan de vergoedingen direct of indirect innen bij de gebruikers. De vergoeding wordt, volgens de gebruikelijke of wettelijke tarieven, bepaald en uitgekeerd door de beheersvennootschap. Voor de exploitatiewijzen en de territoria waar de beheersvennootschap of haar vertegenwoordigers direct of indirect optreden, verbindt de Uitgever er zich toe de gebruikers die het werk willen reproduceren of meedelen aan het publiek en waarmee hij contracteert, erop te wijzen dat de uitvoering van de verbintenissen jegens hem de gebruikers niet ontslaat van de verbintenissen die zij hebben aangegaan of zullen moeten aangaan met de beheersvennootschap, krachtens de wet, de afgesloten of nog af te sluiten overeenkomsten of de gebruiken. De Uitgever zal dit, uiterlijk op het ogenblik van de contractsluiting, aan de betreffende gebruikers ter kennis brengen. »

3.7 Van boek naar doek

De auteurswet bepaalt dat er een **afzonderlijke overeenkomst** moet worden gesloten met de producent om van een bestaand werk een audiovisuele bewerking te maken. Indien de auteur zijn recht tot audiovisuele adaptatie heeft overgedragen aan de uitgever, zal de uitgever de overeenkomst sluiten met de producent. De auteur moet hier uiteraard bij betrokken worden.

In eerste instantie raden wij aan om de **audiovisuele adaptatierechten voor te behouden**, zodat de auteur vrij kan onderhandelen met de producent. In het geval van een audiovisuele bewerking van een boek, wordt de auteur van het boek beschouwd als coauteur van het audiovisueel werk en geniet hij rechten die daaruit voortvloeien.

4. DIGITALE UITGAVE

De digitale uitgave neemt steeds een grotere plaats in in de uitgavewereld. Daarom is het belangrijk uw voorzorgen te nemen. Hieronder vindt u enkele bijzondere bemerkingen voor dit type van exploitatie.

4.1 Vergoeding

De productiekost en de publieke verkoopprijs van digitale boeken liggen lager dan deze van papieren exemplaren, met uitzondering van de initiële investeringskosten. De percentages die toekomen aan de auteur moeten daarom hoger liggen, zodat de hoogte van zijn vergoeding kan worden behouden. Wij achten **20 à 25% op de publieke verkoopprijs** een correcte vergoeding. Als de uitgever u een percentage op de exploitatie-inkomsten voorstelt, vraag dan zeker de definitie van deze exploitatie-inkomsten op.

Daarnaast is het aan te raden een specifieke vergoeding te voorzien voor **apps en tablets** en vergeet zeker niet de verschillende apps duidelijk te omschrijven.

4.2 Verplichtingen van de uitgever

Ook in de digitale wereld rust op de uitgever een **exploitatieplicht**. Deze algemene zorgvuldigheidsplicht moet ook hier worden nageleefd. Bijgevolg moeten de uitgever en/of de digitale distributieplatformen waarmee hij soms samenwerkt, de nodige **zichtbaarheid** geven aan het werk.

Google books

Enkele platforms hebben de gewoonte aangenomen om grote delen van werken te digitaliseren en deze online te zetten, zich verschuilend achter het citaatrecht. Deze praktijken, in vraag gesteld door de auteurs- en uitgeversverenigingen overal ter wereld, werden beschouwd als onwettig door rechtbanken in België, Frankrijk en de Verenigde Staten. Het auteursrecht is namelijk geen “opt-out” systeem, maar wel degelijk een “opt-in” systeem: de voorafgaandelijke toestemming van de auteur is nodig.

5. UITZONDERINGEN OP HET EXCLUSIEVE RECHT VAN DE AUTEUR

In bepaalde gevallen is de toestemming van de auteur niet vereist, maar zal de gebruiker wel een vergoeding betalen. Dit is het geval bij het **reprografie (kopierecht)**, het **leenrecht**, de **thuis kopie** en de **reproductie of mededeling ter illustratie bij onderwijs of wetenschappelijk onderzoek**. In deze vier gevallen speelt de auteursvereniging waarbij de auteur is aangesloten, een belangrijke rol. Daarnaast bestaan er ook uitzonderingen waarvoor de toestemming van de auteur niet moet worden aangevraagd, zoals het **citaatrecht en de parodie**. De auteurswet bevat een gesloten lijst van uitzonderingen. Wordt de exploitatievorm niet als uitzondering vernoemd in de wet, dan moet de gebruiker altijd de toestemming van de rechthebbende krijgen.

Het reprografierecht, het leenrecht, de thuis kopie en de onderwijsuitzondering zijn **niet overdraagbaar** aangezien dit wettelijke licenties zijn (vergoedingsrechten op basis van een wettelijke uitzondering) waarvan een wettelijk deel van de vergoeding voorbehouden is voor de auteur. Contractueel kan men dit recht niet overdragen aan de uitgever. Men kan enkel contracteren over de exclusieve vermogensrechten van de auteur.

5.1 Reprografierecht

De reprografieregeling is een wettelijke regeling die bepaalt onder welke voorwaarden **professionele gebruikers** (voornamelijk in de privésector en de overheidssector) **fotokopieën van auteursrechtelijk beschermde werken** mogen maken, en die ook bepaalt welke vergoeding auteurs en uitgevers daarvoor moeten ontvangen.

Sinds 1 januari 2017 bestaan er twee vergoedingen naast elkaar: de eigenlijke ‘reprografie vergoeding’ ten bate van de auteurs, en een apart ingestelde vergoeding ten bate van de uitgevers voor ‘reproducties op papier van hun uitgaven op papier’. De wetgever heeft de oude reprografie vergoeding op (onder meer) kopieerapparaten en multifunctionele apparaten geschrapt. De verhoging van de paginavergoeding moet het wegvallen van de apparatenvergoeding deels compenseren.

Alleen zelfstandigen, vrije beroepen, ondernemingen, verenigingen en overheidsinstellingen moeten de reprografie vergoeding en de wettelijke uitgeversvergoeding betalen. Papierreproducties die particulieren nemen in en voor de thuisomgeving, vallen voortaan onder de ‘thuis kopieregeling’ (*cf. infra pagina 18*). Voor onderwijs en wetenschappelijk onderzoek heeft de wetgever een aparte regeling uitgewerkt, die naast papierreproducties ook welbepaalde digitale handelingen omvat (*cf. infra pagina 18*).

Deze nieuwe reprografie vergoeding en de wettelijke uitgeversvergoeding is beperkt tot de fotokopieën van auteursrechtelijk beschermde werken of uitgaven. Prints van auteursrechtelijk beschermde werken of uitgaven blijven dan ook – behalve als ze worden genomen ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek (*cf. infra pagina 18*) of door particulieren in en voor hun familiekring (*cf. infra pagina 18*) - onder het exclusieve auteursrecht vallen. De toestemming van de rechthebbenden is in dit geval vereist. Dat geldt ongeacht de aard van het bronwerk (een gescand papier document of een digitaal document) maar dus wel alleen voor ondernemingen, zelfstandigen, vrij beroepen, verenigingen, overheidsinstellingen of openbare bibliotheken.

Deze rechten worden **enkel via collectief rechtenbeheer** uitbetaald. Reprobel is de overkoepelende vereniging die voor alle rechthebbenden (auteurs en uitgevers) de reprografierechten int. **Reprobel** houdt werkingskosten af van de geïnde sommen (zie voor haar werking www.reprobel.be) en verdeelt daarna het saldo onder het auteurscollege en het uitgeverscollege. Elk college moet dan tot een verdeling komen voor de afzonderlijke verenigingen – het auteurscollege telt 8 auteursverenigingen waarbinnen deAuteurs hun deel dienen te onderhandelen. Eens deAuteurs hun deel hebben onderhandeld en ontvangen, verdelen zij volgens hun verdeelbarema het verkregen geld uit onder hun leden. Alle auteurs van ‘literaire’ werken zoals teksten voor scenario’s, strips, algemene, pedagogische, journalistieke geschriften enzovoort en auteurs van beelden of illustraties die **op papier** werden verspreid, kunnen genieten van deze vergoeding, maar moeten dus **aansluiten** bij een beheersvereniging en hun werken aangeven.

Werken aangeven bij deAuteurs?

Optimaal beheer staat of valt bij een correcte aangifte van uw publicaties: uw aangifte stelt de documentatiedienst in staat uw volledig repertoire in rekening te brengen en zo een correcte uitbetaling te verzekeren. Hiervoor rekenen we op u. Uw aangifte is de basis van onze werking: zorg ervoor dat deze steeds up to date is!

Aangifte van een nieuw werk kunt u via ons online aangifteformulier doen dat u terugvindt via onze website www.deauteurs.be

Vergeet volgende gegevens niet:

- titel van uw werk
- eventueel titel van het tijdschrift
- jaar van uitgave of verspreiding
- oplage in België
- aantal pagina's
- uitgever(s).

U kunt ons ook een gedetailleerde lijst met bovenvermelde gegevens bezorgen - wij voeren ze voor u in onze databank in. Gelieve de lijst naar volgend e-mailadres te sturen: documentatiedienst@deauteurs.be

5.2 Leenrecht

Auteurs kunnen zich evenmin verzetten tegen de **openbare uitlening** van hun werken als deze uitlening geschiedt:

- met een educatief of cultureel doel.
- door een instelling met dat doel door overheid opgericht of erkend.

De uitlening van geluids- en audiovisuele werken, zoals luisterboeken, kan pas plaats vinden twee maanden na de eerste verspreiding van het werk onder het publiek. In ruil voor deze uitzondering hebben de auteurs recht op een vergoeding die enkel via collectief rechtenbeheer wordt geïnd. Er werd met het KB van 13 december 2012 een nieuwe vergoedingsregeling vastgelegd, aangezien de vorige door het Europees Hof van Justitie werd veroordeeld. Voor het bepalen van het bedrag van de leenrechtvergoeding wordt rekening gehouden met twee criteria: het volume van de collectie van de uitleeninstelling en het aantal uitleningen per instelling.

Het is op basis van deze gegevens dat Reprobel, op jaarbasis, de openbare bibliotheken in kennis stelt van het verschuldigde bedrag van de vergoeding voor openbare uitlening. **Reprobel** is immers sinds het koninklijk besluit van 7 april 2005 belast met de inning en de verdeling van de vergoeding voor openbare uitlening.

5.3 Reproductie of mededeling ter illustratie bij onderwijs of wetenschappelijk onderzoek

De Belgische wetgever heeft in december 2016 een nieuwe uitzonderings- en vergoedingsregeling – en dus een nieuwe ‘wettelijke licentie’ – uitgewerkt voor de reproductie van auteursrechtelijk beschermde werken (met uitzondering van muziekpartituren) en voor de publieke mededeling van dit soort werken via beschermde netwerken in onderwijsinstellingen en wetenschappelijke onderzoeksinstituten. Voorwaarde is wel dat die reproductie of mededeling moet gebeuren **ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek**.

De **reproductie** ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek (zoals het printen, het inscannen van een artikel, het downloaden van het internet) kan zonder toestemming van de auteur wanneer deze verantwoord is door de nagestreefde niet-winstgevende doelstelling, plaatsvindt in het kader van de normale activiteiten van de instelling, er geen afbreuk gedaan wordt aan de normale exploitatie van het werk en de bron, waaronder de naam van de auteur, wordt vermeld, tenzij dit niet mogelijk blijkt.

De mededeling van alle werken is toegestaan, wanneer deze wordt verricht ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek door instellingen die daartoe door de overheid officieel zijn erkend of opgericht en in de mate deze mededeling verantwoord is door de nagestreefde niet-winstgevende doelstelling en plaatsvindt in het kader van de normale activiteiten van de instelling. Bovendien geldt deze uitzondering enkel voor mededelingen die die beveiligd worden door passende maatregelen van de instelling en in de mate geen afbreuk gedaan wordt aan de normale exploitatie van het werk en de bron, waaronder de naam van de auteur, wordt vermeld, tenzij dit niet mogelijk blijkt. Het betreft hier de mededeling van werken en prestaties via netwerken waarbij een voorafgaande toegangsidentificatie wordt gevraagd in het kader van bijvoorbeeld onderwijs op afstand. Dit kan concreet via een *login* gebeuren (gebruikersnaam en paswoord).

De vergoeding voor deze wettelijke licentie wordt eveneens geïnd door **Reprobel**.

5.4 Thuiskopie

Sinds 1 januari 2017 vallen ook **papieren reproducties** die particulieren nemen in en voor de **thuisomgeving** onder de ‘thuiskopieregeling’. Reproducties op papier behoorden in het verleden tot de uitzondering voor reprografie. Nu vallen deze dus onder de wettelijke uitzondering voor thuiskopie, net zoals **geluidswerken en audiovisuele werken**. Het kan gaan over het inscannen van een document, het opslaan op een harde schijf, memory card, DVD of andere digitale drager van teksten op internet (e-books of smartphones). De thuiskopie of privékopie is enkel toegelaten voor gebruik in **familiekring**.

De inning ervan wordt toevertrouwd aan **Auvibel** (zie voor haar werking: www.auvibel.be), die op haar beurt de geïnde sommen doorstort aan de verschillende beheersvennootschappen.

6. DE BEHEERSVENNOOTSCHAPPEN

De auteurs kunnen hun rechten individueel uitoefenen of een beroep doen op een vennootschap voor het beheer van hun rechten.

Het belang van de uitoefening van de rechten via collectief beheer ligt voor de hand: eenmaal het werk gecreëerd is, kan de auteur **onmogelijk elke exploitatie en elk gebruik dat van het werk wordt gemaakt, controleren**. Dit geldt niet enkel op het vlak van de muziek maar eveneens voor de audiovisuele werken, theaterwerken, grafische en literaire werken, werken van beeldende kunst.

Langs de kant van de gebruikers is het eveneens niet haalbaar om voor elke uitzending van een film, een lied of vertoning van een theater de rechthebbende op te sporen en hem vervolgens de toestemming te vragen. **De beheersvennootschap zal globale contracten sluiten met de gebruikers en de rechten vervolgens doorstorten aan de auteur**. Zo kan ze algemene contracten sluiten met televisiezenders, theaters, discotheken, enz.

Het hoofddoel van een beheersvennootschap is het **innen en verdelen van rechten**. Daarnaast oefent zij uiteraard ook nog andere diensten uit zoals culturele acties, het promoten van de werken van de leden, het geven van juridisch advies, ...

7. DIENSTEN AANGEBODEN DOOR DEAUTEURS

deAuteurs is een beheersvennootschap gespecialiseerd in het beschermen, verdedigen, onderhandelen, innen en uitbetalen van auteursrechten.

Een auteur wordt lid door een maatschappelijk aandeel van **25 €** te kopen en de aansluitingsakte van deAuteurs in te vullen (te downloaden op www.deauteurs.be).

Als mede-eigenaar van de collectieve vennootschap kan hij beroep doen aan een brede waaier aan diensten, waaronder gratis depots, professioneel en juridisch advies en het beheer van zijn rechten.

Voor mee informatie rond de aansluiting en dienstverlening kunt u contact opnemen met de Auteursdienst: auteursdienst@deauteurs.be of 02/551.03.42.

deAuteurs ondersteunt auteurs door middel van rechtstreekse **financiële steun en promotieactiviteiten**. deAuteurs is ook een **geëngageerde gesprekspartner** die auteurs verdedigen op Vlaams, Belgisch en Europees niveau.

deAuteurs biedt **gratis juridisch advies** aan al haar leden, over de verschillende aspecten verbonden aan het beroepsleven van de auteur:

- modelcontracten;
- advies bij en rechtstreekse contractonderhandeling;
- vragen over het sociaal en fiscaal statuut van de auteur;
- bemiddeling en juridische bijstand bij conflicten;

Praktisch

Bij vragen over uw aansluiting, onze werking of uw contracten, contacteer:

deAuteurs
Koninklijke Prinsstraat 87
1050 Brussel
T: +32 (0)2 551 03 20
M: info@deauteurs.be

NOTITIES

namens

deAuteurs,

voor auteurs, door auteurs

Koninklijke Prinsstraat 87
B-1050 Brussel
info@deauteurs.be
t +32 (0)2 551 03 20
www.deauteurs.be